

Kommunstyrelsens förvaltning

Datum 2025-07-24
Diarienummer KS/2025:158

Handläggare
Anton Jidskog

Yttrande från Mjölby kommun - Remiss av betänkandet Stärkt insyn i politiska processer

Bakgrund

Regeringen efterfrågar synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52).

Regeringen tillsatte den 15 juni 2023 en kommitté med uppgift att göra en översyn över nuvarande reglering om insyn i finansiering av partier samt att överväga om det finns behov av en reglering som ställer krav på insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som vill bedriva politisk påverkan (lobbyister).

Sammanfattning

Kommittén fastslår inledningsvis att försök att påverka politiska beslut är en legitim och viktig del av en livskraftig demokrati. Däremot bör påverkan ske så öppet som möjligt för att säkra allmänhetens rätt till insyn i de politiska processerna.

Betänkandet innehåller två övergripande delar, det gäller dels insyn i finansiering av politiska partier och valkandidater, dels i kontakter mellan politiska beslutsfattare och lobbyister. Kommittén föreslår i sitt betänkande ändringar i lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier samt att införa en ny lag om insyn i kommunikation med syfte att påverka politiska beslut.

Lagförslagen innehåller bland annat ett generellt förbud mot anonyma bidrag samt utländska bidrag; att partiets kostnader, tillgångar och skulder ska redovisas; och att införa ett register som ska ge en ökad insyn i påverkanskommunikation (lobbning).

Mjölby kommun tillstyrker betänkandets övergripande syfte att öka transparensen i demokratiska processer, vi ser dock att förslaget riskerar att medföra vissa oönskade konsekvenser för rättssäkerheten och den lokala demokratin.

Yttrande

Datum

2025-07-24

Diarienummer

KS/2025:158

Beskrivning av ärendet

Stärkt insyn i finansiering av politiska partier

Den ena delen av betänkandet behandlar frågan om insyn i partiers finansiering. Arbetet bygger vidare på den nu gällande lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier och syftar till att minska risken för otillbörlig påverkan och att stärka allmänhetens förtroende för det politiska systemet.

Den nuvarande lagstiftningen innehåller en gräns på 0,05 prisbasbelopp (2 940 kr för år 2025) för anonyma bidrag, denna gräns föreslås slopas helt. I praktiken är anonyma bidrag redan ovanliga, men kommittén menar att ett generellt förbud minskar risken för kringgående och stärker legitimiteten i regelverket. Samtidigt föreslås att mycket små bidrag, under 0,005 prisbasbelopp (294 kr för år 2025), fortsättningsvis ska kunna hanteras förenklat, utan fullständig redovisning.

Vidare föreslås att redovisningsskyldigheten ska utökas till att omfatta även kostnader, tillgångar och skulder, inte bara intäkter. Detta är i linje med internationella rekommendationer, bland annat från Europarådets Greco-organ, och avser att ge en mer komplett bild av partiers ekonomiska situation och beroenden. Redovisningen ska särskilt ange valkampanjkostnader samt lån från enskilda, inklusive långgivarens identitet vid större belopp.

Kommittén lyfter även problemet med särskilda insamlingsorganisationer som potentiella kanaler för att dölja ursprunget till bidrag. För att motverka detta föreslås att partier endast får ta emot bidrag som förmedlas av annan om de samtidigt får fullständig information om de ursprungliga givarna. I annat fall ska bidraget betraktas som anonymt – och därmed förbjudet.

För att ytterligare stärka tillsynen föreslås att alla föreningar som är redovisningsskyldiga enligt insynslagen ska vara skyldiga att låta en revisor granska redovisningen. De föreningar som inte omfattas enligt lag eller stadgar att utse en revisor ska utse en särskild granskare som ska utföra granskningen.

Slutligen föreslår kommittén ett nytt förbud mot att ta emot utländska bidrag, med vissa undantag, exempelvis för samarbete inom EU. Förbudet syftar till att förebygga utländsk påverkan på svenska val och politisk opinion. Om ett otillåtet utländskt bidrag ändå tas emot, måste det återlämnas, annars kan en särskild sanktionsavgift utdömas.

Insyn i kontakter mellan beslutsfattare och påverkansaktörer

Den andra centrala delen av kommitténs uppdrag har varit att utreda behovet av ökad insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som vill påverka politiska beslut, ofta kallade lobbyister. Kommittén konstaterar att denna typ av påverkanskommunikation har blivit en allt viktigare del av det politiska beslutsfattandet i Sverige, särskilt på nationell nivå. Kontakter med

Yttrande

Datum 2025-07-24
Diarienummer KS/2025:158

påverkansaktörer sker ofta genom personliga möten, e-post eller telefonsamtal, och dessa kontakter sker i stor utsträckning med statsråd, riksdagsledamöter och deras medarbetare. Kommittén framhåller att även om lobbning är en naturlig del av ett öppet demokratiskt system, så finns det ett växande behov av transparens för att motverka otillbörlig påverkan, intressekonflikter och i förlängningen korruption.

Mot den bakgrunden föreslår kommittén att en ny lag ska införas: lagen om insyn i kommunikation med syfte att påverka politiska beslut. Lagen innebär att juridiska personer och vissa näringsidkare som bedriver organiserad påverkan, direkt eller som ombud, ska registrera sig som påverkansaktörer och regelbundet lämna information om sin verksamhet, sina kontakter med beslutsfattare samt vilka intressen eller uppdragsgivare de företräder. Kommunikationen ska gälla kontakter med syfte att påverka beredning eller beslut i ett konkret ärende på nationell nivå, och omfattar både egenintresse och påverkansarbete för annans räkning.

Kommittén har valt att avgränsa regleringen till kontakt med beslutsfattare och medarbetare på riksdags- och regeringsnivå, men betonar att det på sikt kan bli aktuellt att utvidga den även till regional och lokal nivå. Privatpersoner omfattas inte av registreringskyldigheten, men aktörer som agerar genom konsulter eller andra ombud omfattas. Dessa måste uppge sina uppdragsgivare, i syfte att förhindra kringgående av regelverket via mellanled.

Bedömningar/övervägande

Stärkt insyn i finansiering av politiska partier

- Risk för oproportionerlig belastning för lokala organisationer som blir särskilt påverkade av den ökade administrationen som medföljer de utökade redovisningskraven. Krav på revisor eller särskild granskare gäller oavsett partiets storlek, vilket kan innebära ekonomisk och praktisk belastning för exempelvis kommunala partiorganisationer eller lokala partier.
- Kravet på fullständiga personuppgifter på givare för donationer som överstiger 0,005 prisbasbelopp kan avskräcka vissa privatpersoner från att donera. Detta riskerar att slå hårdare mot lokala partier som är särskilt beroende av mindre donationer från privatpersoner.

Insyn i kontakter mellan beslutsfattare och påverkansaktörer

- Begreppet *påverkanskommunikation* definieras som kontakt med politiska beslutsfattare i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende. Denna formulering utesluter kontakter som sker i ett tidigare skede, innan ett konkret ärende formellt föreligger. I praktiken är det dock ofta just i dessa tidiga faser som politiska kontakter etableras, och många gånger är det först i efterhand som det står klart om ett visst samtal haft verklig påverkan på ett ärende eller beslut. Exempelvis är det oklart hur en rapport eller inbjudan till möte ska

Yttrande

Datum

2025-07-24

Diarienummer

KS/2025:158

bedömas, om kontakten sker innan ett konkret ärende påbörjats men ändå med ett tydligt sakintresse.

- Detta innebär att bedömningen om en kontakt är registreringspliktig i hög grad riskerar att bero på subjektiva tolkningar av syfte och sammanhang. Risken är att välvilliga aktörer, exempelvis kommuner, men även inom civilsamhället och små näringslivsaktörer, kan dra sig för att föra dialog med beslutsfattare för att undvika administrativ osäkerhet eller risk för felaktig registrering.
- Gränsdragningen riskerar även att göra regelverket tandlöst eftersom den exkluderar kontakter som sker i syfte att påbörja ett ärende samt kontakter som sker efter beslut men under implementering. Enligt kommitténs egen undersökning är det viktigast att ta kontakt så tidigt som möjligt i en process, helst innan en utredning eller liknande har tillsatts. Lagförslaget fångar heller inte upp de mest problematiska formerna av påverkanskommunikation, exempelvis vänskapskorruption eller påverkan som sker i det fördolda. Ett rimligt antagande är att aktörer som vill undvika insyn skiftar sitt fokus till sådana metoder eller de delar av ärendeprocessen som inte omfattas av registreringsplikten.
- Enligt förslaget omfattas inte kontakt med beslutsfattare på regional och kommunal nivå av registreringsskyldighet. Däremot lyfter kommittén att det efter en tid från att regelverket varit på plats bör utredas om även dessa kontakter ska omfattas. Politiska beslutsfattare på kommunnivå har ofta mycket omfattande kontakter med det lokala näringslivet och civilsamhället, där kommunen är en del i ett integrerat samarbete för lokal tillväxt och utveckling. Skulle ett sådant förslag bli verklighet riskerar det att få betydande konsekvenser för det lokala samarbetet, eftersom lokala aktörer kan dra sig för att skapa kontakt med kommunens beslutsfattare på grund av den ökade administrativa bördan och rädsla för sanktioner. Om ett sådant införande skulle bli aktuellt i framtiden måste det övervägas mycket noggrant och kan inte utgå från att samma förhållanden gäller på lokal nivå som på central nivå.

Mjölby kommun tackar för möjligheten att lämna remissvar på betänkandet
SOU (2025:52) – Stärkt insyn i politiska processer.

Cecilia V. Burenby (S)

Kommunstyrelsens ordförande

Mjölby kommun, Kommunstyrelsens protokoll

Tid och plats 2025-09-17 klockan 09:30-11:45, Kommunstyrelsens sal
Ajournering klockan 11:35-11:40

Beslutande

Cecilia V. Burenby (S), ordförande §§ 160-169
Birgitta Gunnarsson (C), ordförande § 159
Thony Andersson (S)
Tobias Josefsson (L)
Lars-Åke Pettersson (M)
Bengt-Olof Idmyr (KD)
Mats Allard (M)
Runar Öhman (SD)
Andreas Östensson (SD)
Birgitta Larsson (S), ersätter Cecilia V. Burenby (S) § 159

Ersättare

Birgitta Larsson (S), §§ 160-169
Karl Gudmundsson (C)
Magnus Sjöberg (KD)
Margareta Toorell (M)
Magnus Liwing (M)
Fredrik Bertilsson (SD)

Övriga deltagare

Andreas Capilla, kommundirektör
Anton Jidskog, kommunsekreterare

Justering

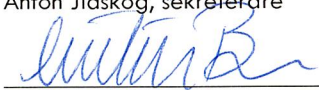
Utses att justera Thony Andersson (S)

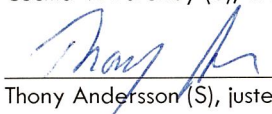
Tid och plats 2025-09-22, stadshuset

Justerade paragrafer § 159 - § 169

Underskrifter

Anton Jidskog, sekreterare

Cecilia V. Burenby (S), ordförande §§ 160-169, Birgitta Gunnarsson (C), ordförande § 159

Thony Andersson (S), justerande

Anslag/Bevis

Organ

Sammanträdesdatum

Det justerade protokollet anslås

Anslaget tas ned

Protokollet förvaras

Kommunstyrelsen

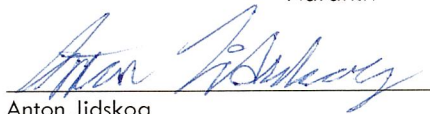
2025-09-17

2025-09-23

2025-10-15

Närarkiv

Underskrift

Anton Jidskog

Remiss av betänkandet Stärkt insyn i politiska processer SOU 2025:52

Bakgrund

Regeringen efterfrågar synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52).

Regeringen tillsatte den 15 juni 2023 en kommitté med uppgift att göra en översyn över nuvarande reglering om insyn i finansiering av partier samt att överväga om det finns behov av en reglering som ställer krav på insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som vill bedriva politisk påverkan (lobbyister).

Sammanfattning

Kommittén fastslår inledningsvis att försök att påverka politiska beslut är en legitim och viktig del av en livskraftig demokrati. Däremot bör påverkan ske så öppet som möjligt för att säkra allmänhetens rätt till insyn i de politiska processerna.

Betänkandet innehåller två övergripande delar, det gäller dels insyn i finansiering av politiska partier och valkandidater, dels i kontakter mellan politiska beslutsfattare och lobbyister. Kommittén föreslår i sitt betänkande ändringar i lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier samt att införa en ny lag om insyn i kommunikation med syfte att påverka politiska beslut.

Lagförslagen innehåller bland annat ett generellt förbud mot anonyma bidrag samt utländska bidrag; att partiets kostnader, tillgångar och skulder ska redovisas; och att införa ett register som ska ge en ökad insyn i påverkanskommunikation (lobbning).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2025-07-09

Remiss av betänkandet Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

SOU 2025:52 Ökad insyn i politiska processer

Muntlig information av kommunsekreterare.

Yrkanden

Ordförande Cecilia V. Burenby (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag med ändringsyrkandet att tjänsteskrivelsen daterad 2025-07-09 omformuleras till att utgöra remissvar från Mjölby kommun samt att punkterna i sammanfattningen tas bort.

Ajournering

Mötet ajourneras klockan 11:35-11:40

Beslutsgång

Ordförande Cecilia V. Burenby (S) ställer proposition på Cecilia V. Burenbys (S) ändringsyrkande och finner genom acklamation att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

§ 165 fortsättning

Beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att tjänsteskrivelsen daterad 2025-07-09 omformuleras till att utgöra remissvar från Mjölby kommun samt att punkterna i sammanfattningen tas bort.
2. Kommunstyrelsen beslutar att svara på remissen SOU 2025:52 Stärkt insyn i politiska processer.

Beslutet skickas till
Justitiedepartementet
Akten